

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

Valiokuntaehdotus Arktisen alueen kielistä ja koulutuksesta

1. Valiokunnan ehdotus

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että arktisten alueiden pohjoismaisten osien alkuperäiskansojen käyttämiä kieliä – grönlanti Grönlannissa sekä saame Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa –, jotka pohjoismaisessa kielipoliittisessa julistuksessa (kielijulistus) mainitaan Pohjoismaiden yhteiskuntien toimintaa ylläpitävinä kielinä seurataan vuosina 2013–2018 kielijulistuksen päämäärien ja pyrkimysten kannalta ottaen huomioon ehdotuksessa esitetyt näkökannat.

että seurataan Arktisen neuvoston alaista työtä "Assessing, Monitoring, and Promoting Arctic Indigenous Languages" ja että se koordinoidaan pohjoismaisten aloitteiden kanssa sekä arvioidaan, voivatko Pohjoismaat ja siinä tapauksessa millä tavalla toteuttaa toimenpiteitä, jotka tukevat sekä kielijulistusta että Arktisen neuvoston mahdollisia suosituksia.

2. Taustaa

Det nordiske samarbejde omkring udvikling af "Deklaration om nordisk sprogpolitik" i 2006 har markeret en form for paradigmeskift med hensyn til synet på de oprindelige folks sprog, der skal anerkendes side om side med de samfundsbærende og nationale sprog.

Den 1. november 2006 vedtog Nordisk Ministerråd "Deklaration om nordisk sprogpolitik" (herefter benævnt Sprogdeklarationen). Embedsmandskomiteén for Uddannelse og Forskning besluttede i 2008, at status for opfølgningen af Sprogdeklarationen gøres hvert andet år (på ulige år). Den første landerapportering blev således fremlagt i 2009 på Nordisk Råds session. Den anden landerapportering blev præsenteret på sessionen i 2011.

Målet med deklARATIONEN er blandt andet, at alle nordboere kan læse og skrive det eller de sprog, som fungerer som samfundsbærende i det område, hvor de bor; at alle nordboere kan kommunikere med hinanden, først og fremmest på et skandinavisk sprog.

Med udtrykket Nordens samfundsbærende sprog menes dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk, samisk og svensk, mens Nordens statsbærende sprog udelukkende henviser til dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk.

SprogdeklARATIONEN siger desuden *om mangesprogethed og flersprogethed* "at antallet af sprog i de nordiske lande øges, og mange nordboere er i dag flersprogede; først og fremmest de borgere, som har et andet modersmål end landets majoritetssprog. Dette gælder for nordboere med følgende sprog som modersmål f.eks. samisk, kvænsk, meänkieli (tornedalsfinsk), romani og jiddisch samt finsk (i Sverige) og tysk (i Danmark), som alle er lovfæstede minoritetssprog i et eller flere lande i Norden".

Ifølge deklARATIONEN indtager grønlandsk en særstilling. Det er majoritetssproget i Grønland. Grønlandsk bør støttes således, at det fortsat kan fungere som samfundsbærende sprog. Fra juni 2009 er det grønlandske sprog det officielle sprog i Grønland.

SprogdeklARATIONEN medtager således situationen omkring de sprog der tales af få borgere i Norden. Dette betyder, at Norden kan ses som en banebrydende model på det sprogpoltiske område, der kan danne synet på Norden som foregangsregion i globale sammenhænge.

For at kunne sikre, at sprog, der tales af få kan overleve, handler det blandt andet om at kunne anvende de samiske sprog og grønlandsk i alle IKT-sammenhænge. Samiske navne skal kunne skrives korrekt i offentlige registre. Et arbejde der kræver kontinuerlig udvikling og opdatering. At sikre tilgang til ny teknologi, ikke mindst for grønlandsk-sprogede og samisk-sprogede borgere, er af stor betydning både for deltagelse og demokrati i samfundet, og for overlevelse og udvikling af disse sprog. For at sikre uddannelse og bedst mulig samfundsdeltagelse i Arktis bør de nordiske lande således gå forrest ved at samordne og koordinere både analoge og netbaserede initiativer, der varetager disse sprogs interesser og sikrer deres overlevelse.

I denne sammenhæng bør de nordiske regeringer følge op med nye tiltag for at bringe SprogdeklARATIONEN i anvendelse. Blandt andet ved fortsat at anerkende rettighederne til de sprog, der tales af få, og ved at anerkende og sikre disse sprogs muligheder for at åbne op for dialog på tværs af lokalt institutionelle, lokalt lovgivningsmæssige og lokalt akademiske fora til et regionalt Arktisk/Nordisk samarbejde for løsning af de udfordringer, der er forbundet hermed.

Institutioner som Europarådet og FN har i forhold til de samiske sprog og de oprindelige folks rettigheder erklæret, at de nordiske lande er forpligtede under international lov til at styrke de samiske og grønlandske sprog i overensstemmelse med Europarådets og FNs konventioner om minoriteternes beskyttelse.

FNs deklARATION om oprindelige folks rettigheder, *UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*, (vedtaget i 2007) fastslår individuelle og kollektive rettigheder for oprindelige folk samt deres ret til kultur, identitet, sprog, ansættelse, sundhed og uddannelse. Den understreger minoriteters ret til at beholde og styrke egne institutioner, herunder kulturer og traditioner. Blandt andet Arktisk Råd og Sametinget er centrale aktører i denne sammenhæng.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

Arktisk Råds Arbejdsgruppe for Bæredygtig Udvikling (*Sustainable Development Working Group*) gennemførte i 2008 et symposium om de oprindelige folks sprog, ledet af de oprindelige folk selv sammen med nationalstaternes repræsentanter. Symposiumet blev vurderet som meget vellykket. Symposiumet fremsatte forskellige rekommandationer til de oprindelige folk; til nationalstaterne; til regionale organisationer som Arktisk Råd; til Unesco; til forskellige FN organer, såsom FN Permanente Forum for Oprindelige Folk (*UN Permanent Forum of Indigenous Issues*). Tanken om opfølgning af de problemstillinger som symposiumet fremsatte, blev bakket op af Arktisk Råd og er nu et flerårigt projekt under udvikling. Canada og *Inuit Circumpolar Council* er ledende i begyndelsesperioden. Kongeriget Danmark støtter også projektet gennem Oqaasileriffik/Grønlands Sprogsekretariat.

Med udgangspunkt i de tre Same-parlamerter etableredes Samisk Parlamentarisk Råd (SPR); Sametinget i år 2000. De russiske samere indgår som observatører. Rådets overordnede mål er at styrke det grænseløse samarbejde mellem samerne og tale deres interesser internationalt set og med een fælles stemme. En af Sametingets lovfæstede opgaver er at lede det samiske sprogsamarbejde.

I Finland kan elever, der har f.eks. samisk og romani som modersmål få undervisning i disse sprog. Siden 1992 har samisk været officielt sprog i visse kommuner i det nordlige Finland. Samerne skal have ret til at tale og skrive samisk når de er i kontakt med myndigheder, f.eks. domstolene. Skilte og opslag skal foruden finsk tekst også have en samisk tekst.

I 2010 nedsatte det finske Undervisnings- og Kulturministerium en arbejdsgruppe der skulle stå for en revitalisering af de samiske sprog i Finland. Arbejdsgruppens forslag blev afleveret til undervisningsminister Jukka Gustafsson og kultur- og idrætsminister Paavo Arhinmäki i marts 2012. Ministrene kommenterer, at bevaring af de samiske sprog er et vigtigt nationalt projekt, som indgår i regeringsgrundlaget. Således kan der peges på en række initiativer spredt rundt i Norden, der er rettet mod de sprog, der tales af få borgere.

Samtidig skal det understreges, som det også er beskrevet i det finske initiativ, at samtlige samiske sprog, som tales i Finland forsat er truede og sprogenes overlevelse er dermed i fare. Herunder er skoltsamisk og enaresamisk alvorligt truede sprog. Den finske arbejdsgruppe inden for programmet anser, at en af de største udfordringer er at sikre tilstrækkelig undervisning i samisk for elever i skolerne. Samernes fraflytning fra deres lokalområder har medført, at de omgivelser, hvor samisk anvendes naturligt lider under en affolkning. Yderligere er der mangel på kompetente fagpersoner som har tilstrækkelige kompetencer inden for de samiske sprog.

3. Lausunnot

Kultur- og Uddannelsesudvalget har været i dialog med blandt andet sprogsekretariatet i Grønland og Universitetet i Tromsø omkring udformning af tekst og indhold til betænkningen.

4. Valiokunnan näkemykset

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta toteaa, että vain harvojen kielenpuhujien puhumien kielten kehittymiseen liittyy useita haasteita Pohjoismaissa. Yleisten viestintäpolitiikkojen ja täten myös kieliteknologian käytön alueella tarvitaan enemmän yhteistyötä, jotta voitaisiin turvata arktisella alueella puhuttujen kielten säilyminen ja kehittyminen. Tämä koskee myös islannin kieltä. Oppimateriaalin kehittäminen, vaihtaminen ja rahoittaminen, mukaan lukien yleiskatsauksen tai yhteispohjoismaisen tietokannan laati-

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

minen oppimateriaalista, on vain osa tulevaisuuden kieliyhteistyön haasteista.

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan mielestä kieliteknologian kehittäminen ja tukeminen on ratkaisevan tärkeää arktisen alueen yhteistyössä. Kieliteknologia on monitieteinen aine, joka käsittää tietokoneohjelmien kehittämisen tarkoituksena analysoida ja tuottaa ihmisten kieltä, esimerkiksi grönlantia tai saamea. Kieliteknologia perustuu muun muassa tietotekniikkaan, lingvistiikkaan, keinoälyyn, fonetiikkaan ja kognitiiviseen psykologiaan. Kieliteknologia jaetaan yleensä kahteen pääalueeseen: tietokonelingvistiikkaan ja puheteknologiaan.

Kielijulistuksessa mainitaan nimen omaan kielten ymmärtäminen ja kielitaito erityisinä painopistealueina ja todetaan, että tulisi laatia Pohjoismaiden kielten välisiä painettuja ja elektronisia sanakirjoja ja kehittää konekäännösohjelmia Pohjoismaiden yhteiskuntien toimintaa ylläpitäville kielille ja hakuohjelmia pohjoismaisia tietokantoja varten. Valiokunnan mielestä näiden tarkoitteiden seuranta tulee jatkaa etenkin niiden kielten osalta, joita arktisen alueen alkuperäiskansat puhuvat.

Nämä voivat olla hyvin tärkeitä työkaluja Pohjoismaiden tietotekniikkapolitiikoissa, etenkin viestintä- ja kieliteknologian saralla. Etenkin arktisella alueella saattaa olla tarkoituksenmukaista käyttää kieliteknologiaa muun muassa alueen pitkien välimatkojen vuoksi. Kieliteknologia voi myös helpottaa ja nopeuttaa esimerkiksi kielityöntekijöiden ja kielenkäyttäjien työtä. Oikolukutyökalut helpottavat kirjoitusvirheiden havaitsemista. Sähköiset korpuukset nopeuttavat sanakirjojen laatimista ja toimivat tulkkien apuvälineenä. Eri kielten välinen konekääntäminen (esimerkiksi pohjoissaamesta luulajansaameen) helpottaa oppikirjojen tuottamista. Konekääntäminen saamesta norjaan/ruotsiin mahdollistaa saamen käytön hallinnon kielenä useissa eri yhteyksissä. Vastaavasti grönlannin ja tanskan väliset käännöstyökalut antavat uusia mahdollisuuksia niille monille grönlantilaisille, jotka nykyisin jäävät tosiasiaa suurelta osin informaatiovirran ulkopuolelle, koska he eivät osaa tanskaa ja/tai englantia riittävän hyvin. Näillä työkaluilla voidaan parantaa grönlanninkielisten mahdollisuuksia hakea tietoa tietokannoista ja yleisemmin verkosta.

Esimerkkinä kieliteknologiahankkeesta mainittakoon *Divvun*. *Divvun* on kieliteknologiahanke, joka käynnistettiin vuonna 2004 saamelaiskäräjien, Norjan opetus- ja tutkimusministeriön ja Norjan silloisen kunta- ja alueministeriön yhteistyönä. Se siirrettiin Tromssan yliopiston alaisuuteen heinäkuussa 2011. *Divvun* on kehittänyt projektikaudella vuoteen 2010 saakka oikolukutyökaluja pohjoissaameja, luulajansaamea ja eteläsaamea varten. Se on kehittänyt myös tietokoneohjelmia opetuskäyttöön. *Divvunin* tuotteita voi ladata ilmaiseksi verkosta, joten kaikki voivat käyttää hyväkseen näitä kieliteknologisia työkaluja.

Myös Grönlannin kieliteknologiahanke (Grønlandsk sprogteknologi) on tehnyt vuodesta 2000 lähtien yhteistyötä Divvunin kanssa, ja Divvun vastaa nyt grönlantilaisesta kehittälytyöstä. Grönlannin kielisihteeristön mukaan *Divvun* ja sen kieliteknologia-asiantuntijat sekä *Divvunin* taustatuki eli Tromssan yliopiston iso ATK-osasto ja suuri tietokonekapasiteetti ovat hyvin tärkeitä grönlannin kielen kieliteknologian kehittämiseksi ja ylläpitämiselle. Tromssan tuella Grönlanti saattoi esitellä jo syksyllä 2006 ensimmäisen grönlantilaisen automaatin ja sen sovelluksen oikolukutyökalun *Kukkuniiaat*. Rahoitus on tuottanut ongelmia, mutta vuodesta 2011 lähtien siitä on vastannut tanskalainen Velux-rahasto.

Grönlannin kieliteknologiahankkeen kehittämisiä työkaluja ovat muun muassa sana-analysoitsija ja sanageneraattori sekä varsinaisen lauseenjäsentimen (ns. "Live analysis") alkukehittely. Lisäksi sanatietokanta *Katersat* on jo nykyisessä muodossaan grönlannin kielen suurin sanasto, jos-

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

sa on yli 150 000 lekseemiä. *Katersatin* koordinointi tanskalaisen Framenetin kanssa kasvattaa välittömästi etenkin siihen sisältyvien tanskan- ja englanninkielisten vastineiden määrää 10–20 %, ja lisäksi siihen tulee uusia toimintoja kaikilla kolmella kielellä.

Niistä monista alueista, joilla kuitenkin tarvitaan tulevaisuudessa kipeästi kieliteknologian apua, mainittakoon seuraavat: terminologia lähes kaikilla yhteiskunnan alueilla, koulujen äidinkielenopetus, grönlanti vieraana kielinä, tulkkaus ja kääntäminen, grönlannin ”hip-ification” (SMS-sanakirjat ja vastaavat), oikoluku ja konekääntäminen.

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta kehottaa sen vuoksi kaikkien Pohjoismaiden hallituksia kartoittamaan ja koordinoimaan Pohjoismaissa ja arktisella alueella olevat hankkeet ja yhteistyön, joissa hyödynnetään tietotekniikkaa, etenkin vain harvojen kielenpuhujien kuten alkuperäiskansojen puhumien kielten osalta, tarkoituksena luoda yleiskatsaus, kartoittaa ja kerätä tietoa ja varmistaa, että verkostojen ja synergioiden välinen vaihto toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla arktisella alueella toteutettavien hankkeiden kehittämisessä ja toteuttamisessa myös kieliteknologian alalla.

On tutkittava erityisesti, voivatko yliopistot osallistua yhteistyöhön. Esimerkiksi Tromssan yliopisto on kehittänyt osaamista harvojen kielenpuhujien puhumien kielten kuvaamisen ja säilyttämisen alalla sekä nykyaikaisen teknisten apuvälineiden kehittämisessä kielen kehittämiseksi.

Tromssan yliopiston kielitieteen laitoksen yhteydessä on saamelaisen kieliteknologian keskus (Senter for samisk språkteknologi, Giellatekno), jonka tavoitteena on kehittää saamen ja muiden pohjoisten kielten kielioppipohjaista kieliteknologiaa. Muun muassa seuraavat työkalut on jo kehitetty: *Åarjelsaemien-daaroen digibaagkoeh*, sähköinen eteläsaame–norja-sanakirja, joka lanseerattiin vuonna 2010 Divvunin ja Giellateknon *yhteistyönä*.

OAHPA! – interaktiivinen pohjoissaamen kielenoppimishjelma, jossa apukielinä käytetään norjaa ja suomea. Vuoden 2011 aikana valmistuu useita eteläsaamen osaohjelmia, joissa apukielinä ovat norja, ruotsi ja pohjoissaame. Saamen kieliteknologian keskus Giellatekno käynnistettiin Tromssan yliopiston projektina vuonna 2004 ja vakinaistettiin vuonna 2008. Keskus tekee tiivistä yhteistyötä Divvunkanssa.

Yhteistyötä ja hankkeita toteutetaan siis jo nyt eri toimijoiden kesken, joista mainittakoon *Divvun*, Saamen kieliteknologian keskus ja Grönlannin kieliteknologiahanke. Tromssan yliopistolla on niissä keskeinen rooli.

Saattaakseen kielet tehokkaalla ja käyttäjälähtöisellä tavalla kaikkien ulottuville Pohjoismaiden neuvoston kulttuuri- ja koulutusvaliokunta kehottaa Pohjoismaiden hallituksia yhdessä muiden arktisten toimijoiden kanssa koordinoimaan hankkeita ja ohjelmia tarkoituksena kehittää yhteistä sähköistä infrastruktuuria pohjoisten alueiden alkuperäiskansojen puhumille kielille ja ottaen huomioon myös Luoteis-Venäjällä puhutut pienet kielet.

Tämän nojalla kaikkien Pohjoismaiden hallitusten tavoitteena tulee olla kaiken julkisen sektorin tietotekniikan rakentaminen esteettömän suunnittelun ja saavutettavuuden periaatteelle. On varmistettava, että kaikilla on mahdollisuus ja motivaatio hyödyntää uutta teknologiaa ja uusia palveluja parhaalla mahdollisella tavalla.

On ilmennyt, että esimerkiksi saamen kielten ja grönlannin hankkeiden voi olla vaikeampi hakea rahoitusta. Viimeksi Nordplus-ohjelman uudistamisen myötä painopisteet ja mahdollisuudet ovat muuttuneet, niin ettei ohjelma enää suuntaudu nimenomaisesti tämäntyyppisiin kielihankkeisiin, ja

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

hakijoiden voi olla siitä syystä vaikea saada hankkeilleen rahoitusta. Vaihtoehtoisten rahoitusmahdollisuuksien löytäminen nopeasti voi olla hankalaa. Sen vuoksi on turvattava arktisen alueen kielten tulevaisuuden pohjoismaiset tukimahdollisuudet.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

Jotta koulutuksella voitaisiin varmistaa saamea ja grönlantia puhuvien mahdollisuus hankkia osaamista ja tietoa sekä perus- että toisen asteen koulutuksessa, kulttuuri- ja koulutusvaliokunta katsoo, että tulisi laatia yhteinen pohjoismainen tietokanta tai katsaus oppimateriaalin tuotannosta ja käytöstä kielissä, joiden puhujia on vähän. Tutkimukset osoittavat, että vasta saatuaan perusvalmiudet äidinkieliessään oppilaat/lapset kykenevät oppimaan ja saavuttamaan perusvalmiudet yhdessä tai useammassa vieras kielessä. Sen vuoksi on aivan välttämätöntä parantaa myös niiden kielten edellytyksiä, joiden puhujia on vähän ja parantaa sitä kautta opetus- ja oppimateriaalitarjontaa.

Esimerkiksi saamelaiskäräjät on laatinut oppimateriaalin kehittämistä koskevan strategiasuunnitelman 2009–2012. Siinä mainitaan useita haasteita, joiden voi sanoa olevan monessa suhteessa olennaisia myös grönlantien kielen osalta:

- erityisesti oppikirjojen kirjoittajien ja kääntäjien puute
- erikoisalojen terminologian puute
- olemassa oleva oppimateriaali ei ole oppilaiden saatavilla
- olemassa olevasta materiaalista ei ole kokonaiskuva.

Saamelaiskäräjien strategiassa mainitaan seuraavat ratkaisuehdotukset:

- paremmat stipendijärjestelmät saamen kielten korkeakouluasteen koulutusta varten
- tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen
- sähköinen tietokanta, jossa on vapaasti saatavilla olevaa aineistoa oppimateriaalin kehittämiseksi
- oppimateriaaliportaali, jossa esitellään kaikki oppimateriaali ja josta voi tehdä hakuja.

Lisäksi tulee miettiä, voisiko etäopetusta/-oppimista käyttää aikaisempaa enemmän koulutuksessa ja tukea asianomaisen oppimateriaalin käyttöä ja vaihtoa.

Näillä toimenpiteillä voitaisiin osaltaan varmistaa tarpeellisen ja tärkeän oppimateriaalin saanti harvojen kielenpuhujien puhumilla arktisen alueen kielillä.

Mainittakoon vielä, että grönlantilaisissa yhteyksissä tarvitaan enemmän tukea vieraiden kielten opetukseen. Grönlannissa kyse on ensisijaisesti tanskasta vieraana kielenä grönlantilaisille oppilaille, mutta tukea tarvitaan myös englannissa, jota ei normaalioloissa kuule kovin paljon Grönlannissa ja joka ei siitä syystä ole päällimmäisenä oppilaiden ajatuksissa. Lisäksi grönlantien tilanne vieraana kielenä on hyvin vaikea. Kuten jo on mainittu, vielä ei ole juuri lainkaan koulutettuja grönlantilaisia asiantuntijoita, jotka voisivat kehittää ja ylläpitää tätä suhteellisen uutta alaa, ja etenkin Grönlantien ulkopuolella asuvien grönlantien kielestä kiinnostuneiden henkilöiden on käytännössä lähes mahdotonta löytää keinoja kielen oppimiseen. Tekniset ratkaisut voisivat auttaa ratkaisemaan suuria puutteita kaikissa näissä yhteyksissä, joista mainittakoon

- Grönlantienkielisten hakumahdollisuuksien kehittäminen tietokantoihin, mikä tarjoaisi mahdollisuuden niille monille grönlantilaisille, jotka nykyisin jäävät tosiasiallisesti suurelta osin informatiivirran ulkopuolelle, koska he eivät osaa tanskaa ja/tai englantia riittävän hyvin

- Ääneen perustuvien ihmisen-kone-rajapintojen ja -toimintojen toteuttaminen esimerkiksi grönlannin ja tanskan/englannin välillä
- Kieliteknologia sanan laajimmassa merkityksessä on toivottavaa myös näiden erityisesti nimettyjen alueiden ulkopuolella.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1557/kultur

Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan ryhtymään laajaan yhteistyöhön sellaisten nykyisten ohjelmien ja käyttäjärajapintojen käyttöönotossa, jotka saattaisivat soveltua käytettäväksi tietyissä osissa arktista aluetta, ja niitä kehoitetaan myös ryhtymään uusien ohjelmien kehittämiseen ja nykyisten ohjelmien eri moduulien jatkokehittelyyn, niin että arktisella alueella pienten ryhmien puhumien kielten rooli ja mukanaolo näissä TVT-pohjaisissa ohjelmissa turvataan.

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta

Dnro 12-00090-2

5. Päätelmät

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan mielestä on tärkeää, että myös arktisten alueiden asukkailla on mahdollisuus vahvistaa kielten osaamistaan, olipa kyse grönlannin tai saamen kielestä. Toteuttamalla uusia yhteispohjoismaisia tai arktisia kieliteknologiahankkeita harvojen kielenpuhujien puhumissa kielissä Pohjoismaiden hallitukset voivat varmistaa, että kielijulistuksen päämäärät ja pyrkimykset toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi kehoitetaan, että työtä koordinoidaan Arktisen neuvoston ja napaseudun muiden tärkeiden toimijoiden kanssa yhteistyön ja synergian tehostamiseksi. Selvittämällä ja kartoittamalla yhteisten verkostojen ja alustojen mahdollisuudet yksittäiset hankkeet ja voimavarat voidaan kerätä suuriin verkostoihin ja mittavaan yhteistyöhön, mikä lisää synergiaa. Pohjoismaiden hallitusten on kuljettava kehityksen kärjessä, etenkin kielijulistuksen valossa. Julistuksessa todetaan: "Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä kieliasioissa. Pohjoismaiselle kieliyhteisölle on ominaista pyrkimys ymmärtää ja kunnioittaa toinen toisensa äidinkieltä. Pohjoismainen kieliyhteistyö on demokraattista ja avointa ja olennaisilta osin julkisin varoin rahoitettua."

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ehdottaa tämän nojalla, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että arktisten alueiden pohjoismaisten osien alkuperäiskansojen käyttämiä kieliä – grönlanti Grönlannissa sekä saame Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa –, jotka pohjoismaisessa kielipoliittisessa julistuksessa (kielijulistus) mainitaan Pohjoismaiden yhteiskuntien toimintaa ylläpitävinä kielinä seurataan vuosina 2013–2018 kielijulistuksen päämäärien ja pyrkimysten kannalta ottaen huomioon ehdotuksessa esitetyt näkökannat.

että seurataan Arktisen neuvoston alaista työtä "Assessing, Monitoring, and Promoting Arctic Indigenous Languages" ja että se koordinoidaan pohjoismaisten aloitteiden kanssa sekä arvioidaan, voivatko Pohjoismaat ja siinä tapauksessa millä tavalla toteuttaa toimenpiteitä, jotka tukevat sekä kielijulistusta että Arktisen neuvoston mahdollisia suosituksia.

Reykjavíkissa 22. maaliskuuta 2012

Árni Þór Sigurðsson (VG), puheenjohtaja
Göran Montan (M)
Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP)
Hilde Magnusson (A)
Høgne Hoydal (T)

Maria Tolppanen (ps.)
Olemic Thommessen (H)
Peter Johnsson (S)
Sinuhe Wallinheimo (kok.)
Sjúrdur Skaale (Jvfl.)
Tuula Peltonen (sd.)